

Utjecaj dodatka alkoholnog ekstrakta propolisa na fizikalno-kemijsku i mikrobiološku kvalitetu »MILPI«-A*

Đ. Mišanović, N. Kezić, N. Capan

Izvorni znanstveni rad — Original scientific paper

UDK: 637.2.05

Sažetak

Svrha ovog rada bila je da se utvrdi utjecaj dodatka alkoholnog ekstrakta propolisa na fizikalno-kemijsku i mikrobiološku kvalitetu proizvoda »Milpi«.

Određivani su slijedeći parametri:

- aktivna i titracijska kiselost*
- elektroprovodljivost*
- ukupan broj mikroorganizama.*

Rezultati istraživanja ukazuju na velik utjecaj dodatka alkoholnog ekstrakta propolisa na trajnost proizvoda »Milpi« i ukupan broj mikroorganizama.

Riječi natuknice: Kvaliteta proizvoda »Milpi« (sadrži 70% maslaca i 30% meda); Dodavanje alkoholnog ekstrakta propolisa; Promjene fizikalno-kemijske i mikrobiološke kvalitete.

Uvod

Propolis je smolasta tvar žutozelene do mrke ili tamnocrvene boje. Ranije se smatralo da propolis služi samo kao »građevni« materijal, ali se u posljednje vrijeme razjasnilo da ima i ulogu dezinfekcijskog sredstva u košnici.

Osnovni sastojci propolisa su flavonoidi (25—30%), ali osim njih, propolis sadrži i niz organskih kiselina, terpena, aldehida, estera, alkohola, etera, aminokiselina, vitamina, minerala i dr. (Škenderov i Ivanov, 1986).

Propolis posjeduje raznovrsna biološka svojstva, djeluje baktericidno, bakteristatično i antimikotično. Pored toga utvrđeno je njegovo antioksidacijsko djelovanje, te se može koristiti kao antioksidans pri čuvanju masnoća. Svakako treba napomenuti i ulogu propolisa kao inhibitora procesa posmedivanja. (Krol i sur., 1990; Kuppasamy i sur., 1990; Oszmianski i sur., 1990; Yamauchi i sur., 1992).

Propolis je topljiv u raznim otapalima, ali ga, u hladnom, ni jedan u potpunosti ne otapa. Dobro se otapa u etanolu, a najbolje u smjesama organskih otapala. Alkoholni ekstrakt propolisa zadržava biološka svojstva propolisa (Krol i sur., 1990; Škenderov i Ivanov, 1986).

Svrha ovog istraživanja bila je da se utvrdi utjecaj dodatka alkoholnog ekstrakta propolisa na fizikalno-kemijsku i mikrobiološku kvalitetu »Milpi«-a.

Materijal i metode rada

Za istraživanja su korišteni laboratorijski pripremljeni uzorci »Milpi«-a koji su sadržavali 70% maslaca i 30% meda. Pripremljeni uzorak podjeljen je

* Rad iznijet na XXX Simpoziju za mljekarsku industriju, održanom u Zagrebu, 1992. godine

na tri djela. Dio bez dodatka alkoholnog ekstrakta propolisa (AEP) korišten je kao kontrolni uzorak. U uzorak I dodano je 0,2% propolisa, a u uzorak II 0,4% propolisa. Za dodavanje propolisa korišten je alkoholni ekstrakt koji je sadržavao 20% propolisa. Navedeni ekstrakt je uparen na 60% suhe tvari i tada je u »Milpi« dodano ekstrakta, tako da se dobije »Milpi« s 0,2 odnosno 0,4% m/m propolisa.

Za vrijeme istraživanja uzorci su čuvani na +8°C.

Fizikalno-kemijske analize uzoraka vršene su standardnim metodama (Trajković i sur., 1983):

- suha tvar — sušenjem (temperatura 105°C)
- mliječna mast — metodom Grossfeld
- šećeri — metodom Fehling.

Svaki sedam dana određeni su slijedeći parametri:

- aktivna kiselost — pH metrom MA 5740, »Iskra«
- titracijska kiselost — titracijom s NaOH koncentracije 0,10 mol/l
- elektroprovodljivost — konduktometrom MA 5964 s troobručnom dvoelektrodom s konstantom ćelije 1 cm⁻¹, »Iskra«, mjerenjem pri 20°C.

Za određivanje ukupnog broja živih mikroorganizama korištena je hranjiva podloga propisana u Sl. listu br. 25/1980.

Ovi parametri određivani su do trenutka kada je organoleptičkom analizom utvrđena neispravnost proizvoda. Organoleptičke ocjene sastojale su se od kontrole promjene okusa i mirisa.

Uzorci za mjerenje elektroprovodljivosti i titracijske kiselosti pripremljeni su na slijedeći način: odvagane se 10,00 g »Milpi«-a i doda 50,00 g destilirane vode zagrijane do 45°C. U lijevku za odjeljivanje odvoje se vodena i masna faza, a za određivanje se koristila vodena faza (Mišanović i sur., 1992).

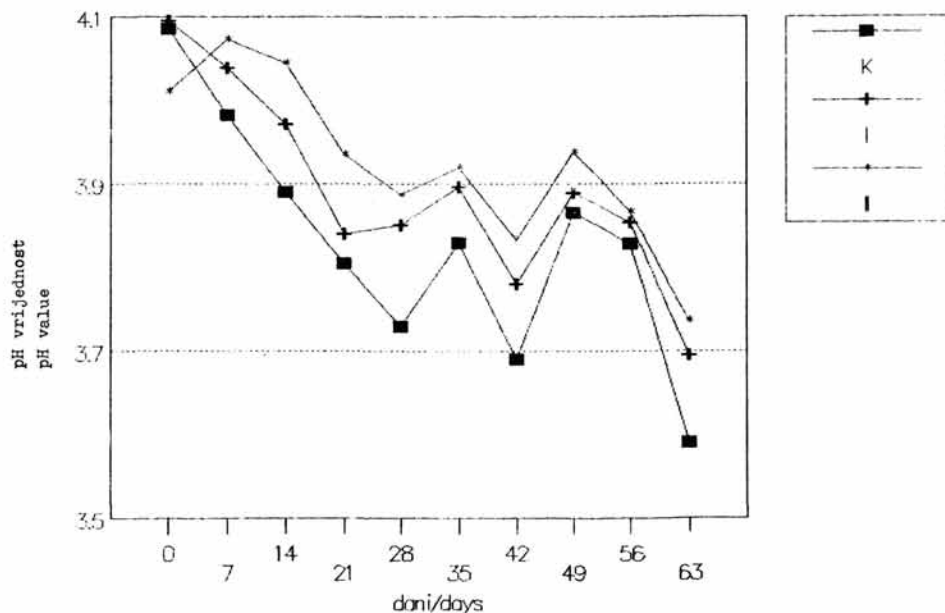
Tablica 1. Fizikalno-kemijske karakteristike uzoraka nakon pripreve

Table 1. Physical and chemical characteristics of samples after preparation

	K	I	II
Suha tvar (%)	85,24	85,16	85,03
Dry matter (%)			
Mliječna mast (%)	59,75	59,47	59,40
Milk fat (%)			
Invertni šećer (%)	21,53	21,56	21,12
Invert sugar (%)			
Saharoza (%)	2,21	1,78	1,77
Sucrose (%)			
Ukupni invert (%)	23,86	23,42	22,98
Total invert (%)			
Elektroprovodljivost (μS/cm)	310,6	305,8	302,7
Electricity conductivity (μS/cm)			
pH vrijednost	4,085	4,095	4,010
pH value			
Titracijska kiselost cm ³ 0,10 mol/l/25 cm ³	0,40	0,40	0,40
Titrateable acidity cm ³ 0.10 mol/l/25 cm ³			

Tablica 2. Fizikalno-kemijske karakteristike uzoraka nakon čuvanja uzoraka 63 dana pri +8°C**Table 2. Physical and chemical characteristics of samples after 63-day storage on +8°C**

	K	I	II
Suha tvar (%)	84,96	84,88	84,90
Dry matter (%)			
Mliječna mast (%)	59,73	59,36	59,45
Milk fat (%)			
Invertni šećer (%)	20,83	20,75	20,33
Invert sugar (%)			
Saharoza (%)	2,54	2,29	2,06
Sucrose (%)			
Ukupni invert (%)	23,50	23,16	22,50
Total invert (%)			
Elektroprovodljivost (μS/cm)	392,7	369,2	354,5
Electricity conductivity (μS/cm)			
pH vrijednost	3,591	3,695	3,736
pH value			
Titracijska kiselost cm ³ 0,10 mol/l/25 cm ³	1,05	1,00	0,85
Titrateable acidity cm ³ 0.10 mol/l/25 cm ³			

Slika 1. Promjene aktivne kiselosti u ovisnosti o trajanju skladištenja pri +8°C (K – kontrola, I – 0,2% propolisa, II – 0,4% propolisa)**Figurë1. Changes in active acidity depending on storage duration on +8°C (K – control, I – 0.2% propolis, II – 0.4% propolis)**

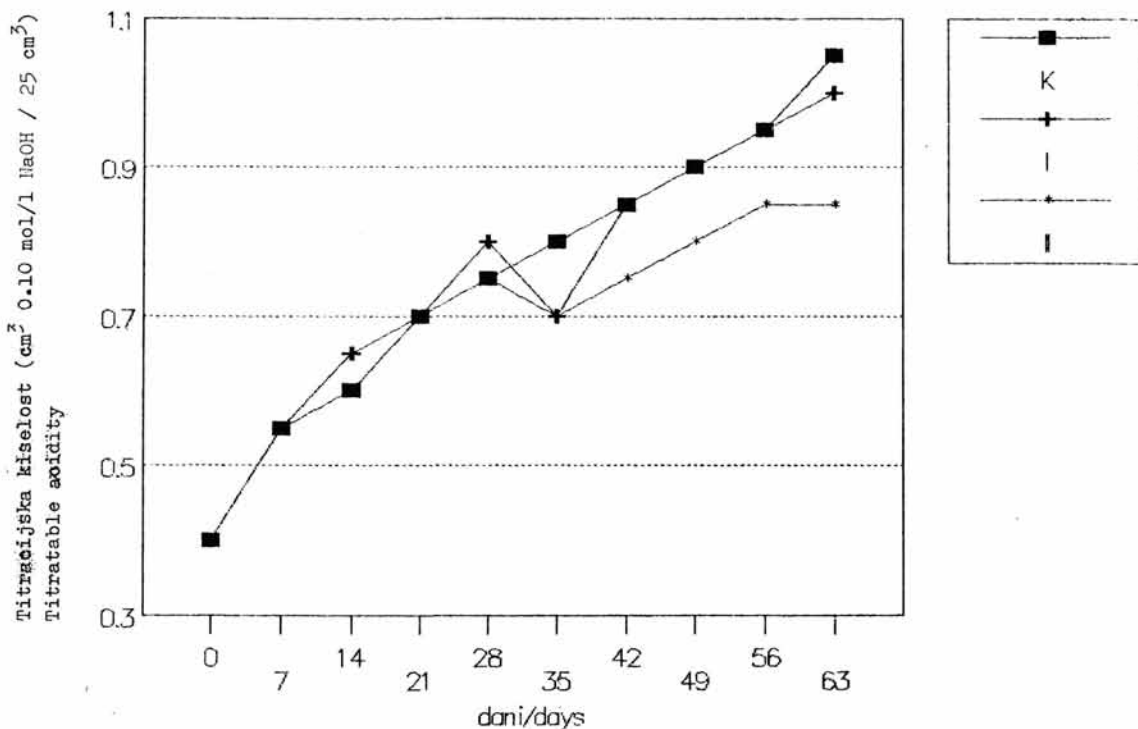
Rezultati i diskusija

Rezultati fizikalno-kemijskog i mikrobiološkog istraživanja uzoraka dati su u tablicama 1. i 2., te na slikama 1., 2., 3. i 4. Svi rezultati dani su kao prosječna vrijednost mjerenja 3 uzorka.

Rezultati mjerenja pH pokazuju pad vrijednosti svih uzoraka uz manje oscilacije U kontrolnom uzorku pad pH vrijednosti je najizrazitiji, a uzorka s 0,2% propolisa nešto sporiji. Najsporiji pad pH vrijednosti je uzorka s 0,4% propolisa.

Titracijska kiselost svih uzoraka lagano raste tijekom cijelog istraživanja. Kao i pH vrijednosti, porast titracijske kiselosti je najizrazitiji kontrolnog uzorka, a najsporiji uzorka s 0,4% propolisa.

Elektroprovodljivost kontrolnog uzorka raste do 14-og dana kada dolazi do pada vrijednosti elektroprovodljivosti, a zatim do ponovnog porasta. U uzorcima s dodatkom propolisa elektroprovodljivost lagano raste. U periodu između 30 i 40 dana vrijednosti elektroprovodljivosti su slične za sva 3 uzorka.

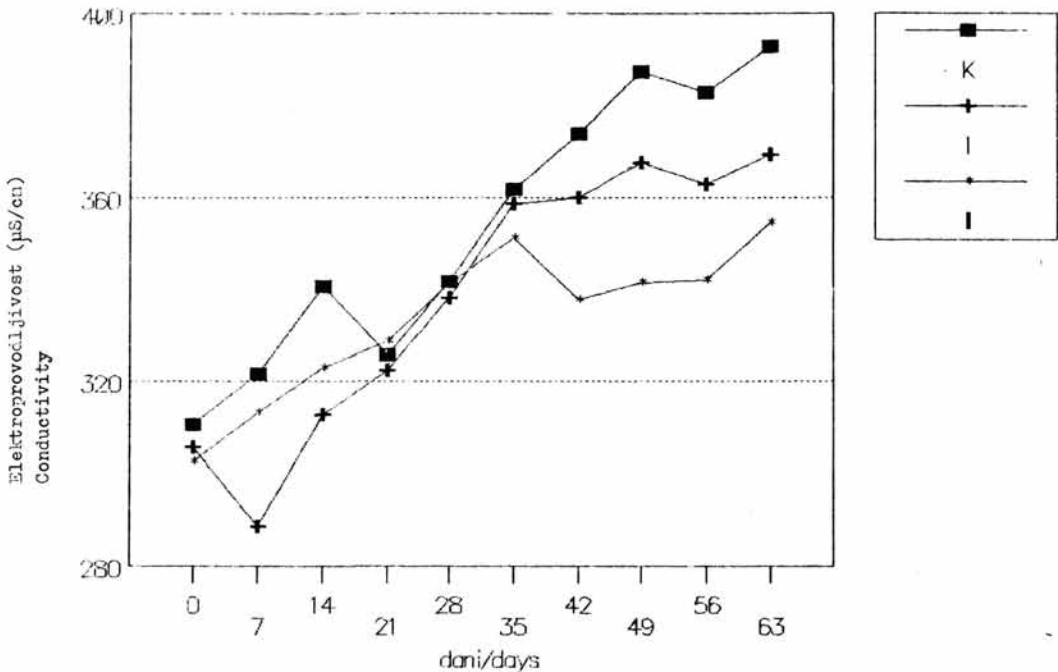
Slika 2. Promjene titracijske kiselosti u ovisnosti o trajanju skladištenja pri +8°C (K – kontrola, I – 0,2% propolisa, II – 0,4% propolisa)

Figure 2. Changes in titratable acidity depending on storage duration on +8°C (K – control, I – 0.2% propolis, II – 0.4% propolis)

Nakon toga elektroprovodljivost kontrolnog uzorka ima najbrži porast, uzorka s 0,2% propolisa sporije raste, a uzorka s 0,4% propolisa se zadržava na toj vrijednosti.

Ukupan broj mikroorganizama svih uzoraka pada, ali je pad broja mikroorganizama najizrazitiji u uzorcima s 0,4% propolisa.

Organoleptičkom analizom uzoraka utvrđena je trajnost kontrolnog uzorka 30 dana, a uzorka s 0,2% propolisa 40—45 dana. U uzorcima s 0,4% propolisa, zbog specifične arome, ni nakon 60 dana nisu utvrđene promjene mirisa i okusa, ali na osnovu kemijskih analiza smatramo da je trajnost uzoraka 50—60 dana.

Slika 3. Promjene elektroprovodljivosti u ovisnosti o trajanju skladištenja pri +8°C (K — kontrola, I — 0,2% propolisa, II — 0,4% propolisa)

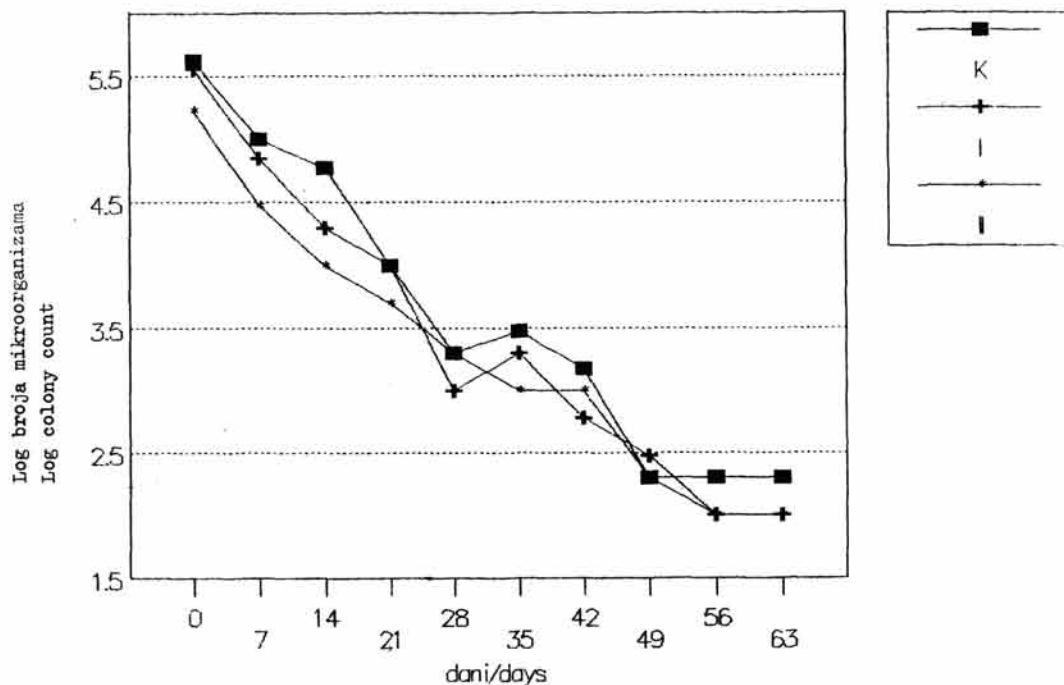
Figure 3. Changes in conductivity depending on storage duration on +8°C (K — control, I — 0.2% propolis, II — 0.4% propolis)

Zaključak

Na osnovu provedenih istraživanja može se zaključiti da dodatak alkoholnog ekstrakta propolisa značajno utječe na praćene parametre.

U uzorcima s 0,2 i 0,4% propolisa biokemijski procesi su usporeni te je značajno produžena mogućnost skladištenja »Milpi«-a.

Pored toga, dodatak propolisa daje proizvodu specifičnu aromu i mikrobiološku stabilnost.

Slika 4. Promjene ukupnog broja mikroorganizama u ovisnosti o trajanju skladištenja pri +8°C

(K – kontrola, I – 0,2% propolisa, II – 0,4% propolisa)

Figure 4. Changes in total colony count depending on storage duration on +8°C

(K – control, I – 0.2% propolis, II – 0.4% propolis)

THE INFLUENCE OF ETHANOLIC EXTRACT OF PROPOLIS ADDITION ON PHYSICO-CHEMICAL AND MICROBIOLOGIC QUALITY OF »MILPI«

Summary

The purpose of this work was to determine the influence of ethanolic extract of propolis addition on physicochemical and microbiologic quality of »Milpi«.

The following parameters were determined:

- active and titratable acidity
- conductivity
- colony count.

Results of investigation show large influence of ethanolic extract of propolis addition on storage quality of »Milpi« and colony count.

Additional index words: Quality of »Milpi« (product containing 70% of butter, and 30% of honey; Addition of ethanolic extract of propolis; Physicochemical and microbiologic quality changes.

Literatura

- KROL W., CZUBA Z., SCHELLER S., GABRYS J., GRABIEC S., SHANI J., (1990): Anti-oxidant property of ethanolic extract of propolis (EEP) as evaluated by inhibiting the chemiluminescence oxidation of luminol. **Biochemistry International** 21 (4) 593—597.
- KUPPUSAMY U. R., KHOO H. E., DAS N. P., (1990): Structure-activity studies of flavonoids as inhibitors of hyaluronidase. **Biochemical Pharmacology** 40 (2) 397—401.
- MIŠANOVIĆ, Đ., KEZIĆ N., CAPAN N., (1992): Utjecaj temperature skladištenja na fizičke i kemijske karakteristike proizvoda »Milpi« (maslac s medom). **Mljekarstvo** 42, (2) 125—130.
- OSZMIANSKI J., LEE Y. Ch., (1990): Inhibition of polyphenol oxidase activity and browning by honey. **J. Agric. Food Chem.** 38 (10) 1892—1895.
- Pravilnik o metodama obavljanja mikrobioloških analiza i superanaliza živežnih namirnica, Sl. list SFRJ 25/1980.
- ŠKENDEROV S., IVANOV C., (1986): Pčelinji proizvodi i njihovo korištenje. Nolit, Beograd.
- TRAJKOVIĆ J., MIRIĆ M., BARAS J., ŠILER S., (1983): Analize životnih namirnica. Tehnološko-metalurški fakultet, Beograd.
- YAMAUCHI R., KATO K., OIDA S., KANAEDA J., UENO Y., (1992): Benzyl caffeate, an antioxidative compound isolated from propolis. **Biosci. Biotech. Biochem.**, 56 (8) 1321—1322.

Adrese autora — Authors' addresses:

Mr. Đuro Mišanović
D. P. »Zdenka«, V. Zdenci
Dr. Nikola Kezić
Agronomski fakultet, Zagreb
Mr. Nikola Capan
D. P. »Zdenka«, V. Zdenci

Primljeno — Received:

15. 1. 1993